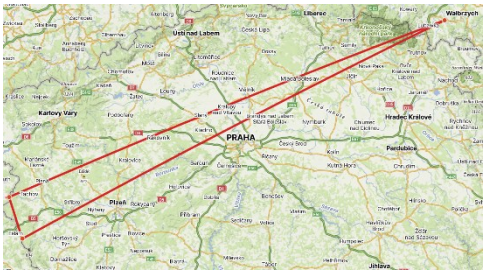
HVĚZDÁRNA V ROKYCANECH A PLZNI

Dneska by to možná šlo

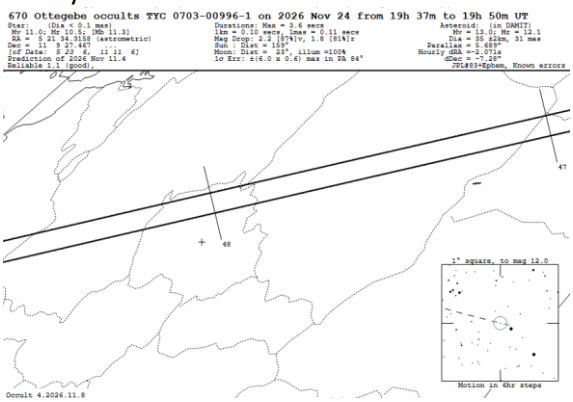
22. 11. 2026

Co stihnete za 7.138 sekund?

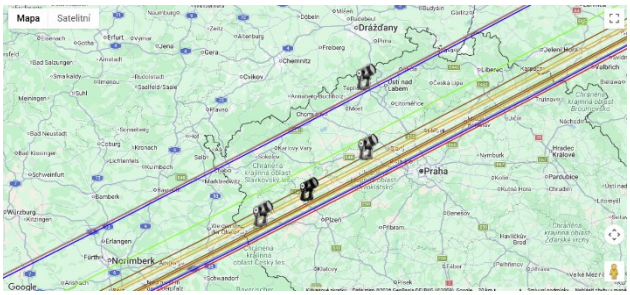
Za 1 hodinu 58 minut a 58 sekund můžete: napsat článek o 2.000 slovech na astro.cz, dojít pěšky z pražského planetária na hvězdárnu do Ďáblic (je to do kopce…), porazit o 32 sekund světového rekordmana v maratónu Sebastiana Sawea z Keni, dojet na kole z plzeňské na rokycanskou hvězdárnu, dojet nejvyšší povolenou rychlostí po dálnici D1 z Prahy do Hulína (bez zácpy v Brně…), doletět rychlostí světla ze Země na Saturn, nebo odpozorovat z jednoho místa dva nadějné zákryty hvězd planetkami.

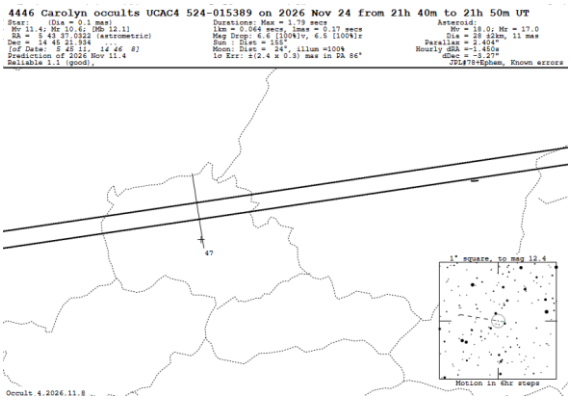
A právě poslední zmíněná šance na vás čeká v úterý 24. listopadu večer, kdy se nad částí Česka protnou dva pásy zákrytů hvězd planetkami. Ostatní výše zmíněné aktivity si můžete vyzkoušet někdy jindy ve svém volném čase, ten maraton (raději Messierův) třeba začátkem dubna 2027 na hvězdárně v Rokycanech.

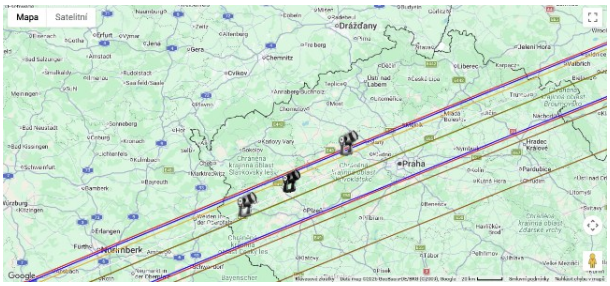
Planetku s průměrem přibližně 36 km objevil 20. srpna 1908 na observatoři v Heidelbergu německý astronom August Kopff a je pojmenována po postavě z dramatu Gerharta Hauptmanna Der arme Heinrich (Chudák Jindřich). Do divadla na to radši nechoďte, Ottegebe skončí špatně…

Necelých 60 km široký stín planetky (670) Ottegebe vstoupí na naše území v 19:47:53 UT v Jizerské oblasti tmavé oblohy, cestou projde také Manětínskou oblastí tmavé oblohy a opustí nás v 19:48:09 UT v Českém lese poblíž Tachova. Zakrývaná hvězda v souhvězdí Oriona má jasnost 11,0 magnitudy a zákryt může na centrální linii trvat až 3,6 sekundy. Lehce nepříjemná je výška hvězdy (23°) nad východním obzorem (azimut 100°).

Druhý pás – 37 km široký stín (4446) Carolyn překročí naši hranici s Polskem ve 21:46:52 UT poblíž Broumova, opět protne část Manětínské oblasti tmavé oblohy a opustí nás ve 21:47:09 UT také v Českém lese nedaleko Rozvadova. Zakryta bude hvězda s jasností 11,4 magnitudy a zákryt by mohl trvat až 1,8 sekundy. O něco slabší hvězda, oproti prvnímu úkazu, bude vynahrazena výškou hvězdy (41°) v souhvězdí Býka nad jihovýchodním obzorem (azimut 120°).

Planetku s průměrem přibližně 30 km objevil 15. října 1985 na observatoři Anderson Mesa astronom Edward Bowell a je pojmenována na počest významné americké astronomky Carolyn Jean Spellmann Shoemaker. Těm starším se určitě okamžitě vybaví jméno komety, která v roce 1994 po předchozím rozpadu narazila do Jupitera. Bylo to tenkrát vidět i v Sometu-binaru!
A kam postavit dalekohled, abyste byli uvnitř obou předpovězených pásů a nemuseli se mezi zákryty stěhovat? Na to vám nejlépe odpoví mapa v perexu článku. Čím více na jihozápad uvnitř trojúhelníku, tím lépe! Interval mezi zákryty se samozřejmě může mírně lišit. Těch nahoře uvedených 7.138 sekund platí pro moje stanoviště Podmokly poblíž Úněšova.
A pokud jste dočetli až sem, můžete si tuto noc dopřát malou třešničku na dortu. V současné době je opět možno pozorovat vzájemné úkazy Jupiterových měsíců. Tato období nastávají jednou přibližně za 6 let a trvají 6 až 9 měsíců. Pokud po zákrytu Carolyn vydržíte 5.306 sekund (přibližně hodinu a půl, ať to nemusíte počítat...) a namíříte dalekohled na Jupitera, můžete spatřit pohasnutí měsíce Io, který vstoupí do stínu Callisto. Zatmění bude trvat 8,6 minuty (střed úkazu 23:15:33 UT) a jasnost Io poklesne o 1,6 magnitudy (z 5,8 na 7,4 mag.). Nevýhodou je výška Jupitera nad obzorem - pouhých 14 stupňů. Díky extinkci bude měsíc o 1 magnitudu slabší oproti údajům výše!
Při pohledu z Io by bylo možné pozorovat úplné zatmění Slunce. Jeho velikost je z této vzdálenosti přibližně 6 úhlových minut, zatímco u měsíce Callisto je to asi 11 úhlových minut.

Pokud se vám něco povede, dejte vědět na hvezdarna@hvr.cz. Další informace o zákrytech můžete pravidelně sledovat na stránkách Zákrytové a astrometrické sekce a objevují se také v občasníku Dneska by to (možná) šlo (sekce zpravodaje), který vydává Hvězdárna v Rokycanech a Plzni.

Michal Rottenborn
Hvězdárna v Rokycanech a Plzni, p. o.
http://hvr.cz